

Juni 2026, Enschede

NIEUWSBRIEF 3 KOGT

INHOUD

Beste praktijkpartner, opleider, onderzoeker,

Bij deze ontvangen jullie de derde jaarlijkse nieuwsbrief vanuit de Regionale Kenniswerkplaats Onbegrepen Gedrag Twente (KOGT) (2024 – 2028). We houden jullie met deze nieuwsbrief op de hoogte van de ontwikkelingen binnen de KOGT. Dit keer hebben we Erik Dannenberg (zelfstandig - organisatie- adviseur) gevraagd om een column te schrijven over zijn visie op integraal werken. Lees deze column ook als je niet van voetbal houdt!

De nieuwsbrief is ook terug te lezen op de TEAMS omgeving Kenniswerkplaats Onbegrepen Gedrag Twente (Saxion). Stuur deze nieuwsbrief gerust door aan collega's.

Wil je toegevoegd worden aan de mailinglijst en TEAMS omgeving van de KOGT, dan kan je je [hier aanmelden](#).

Wij wensen jullie veel leesplezier!

Hartelijke groet namens de kerngroepleden KOGT,

Anja Hofman, *Gemeente Enschede*
Alison de Rooij, *Mediant*
Denise Bosma, *Ixta Noa*
Gwendolyn Burgman, *Wijkracht Hengelo*
Zita Mascini, *lectoraat Smart Health Saxion*
Monique Engelbertink, *lectoraat Social Work Saxion*

Projectjaar 3	2
Terugblik Kenniscafé Onbegrepen Gedrag	2
Producten projectjaar 2	2
Oproep aanmelden nieuwe initiatieven KOGT	3
Oproep inspiratiesessie	3
Column Erik Dannenberg	4
Ter informatie samenwerkingspartners KOGT	4

PROJECTJAAR 3

In projectjaar 3 staan meerdere methoden/maatregelen centraal. De basis bestaat uit de doorontwikkeling van het Principe van Wederkerigheid (Dimence, Mediant, Transfore, Tactus, gemeente Almelo, gemeente Hof van Twente, gemeente Enschede, gemeente Twenterand) en Zorg zonder Label: methodische benaderingswijze voor domeinoverstijgende samenwerking (gemeente Almelo, Trajectum, Dimence Groep, politie Oost Nederland, Tactus verslavingszorg). De twee netwerkcoördinatoren en onderzoekers Zita Mascini en Ellen Oosterkamp coördineren de respectievelijk bijbehorende werkgroepen en netwerkcirkel bijeenkomsten.

De leden van de netwerkcirkel denken maandelijks mee in alle inhoud van de twee methoden die elk jaar centraal staan. Ze zitten idealiter vier jaar in de netwerkcirkel. In de netwerkcirkel zitten dit jaar de volgende mensen: Annie de Jong (inbreng ervaringen als buurtbewoner), Nancy Pierik (inbreng ervaringskennis), Jade Rollof (inbreng familie ervaringskennis), Ben van der Weide (inbreng familie ervaringskennis Zelfregieteam Borne), Inge Lucas (ervaringsdeskundige Dimence), Lisa Hurkens (coördinator ervaringsdeskundigheid Mediant).

Daarnaast hebben we dit jaar twee borgingsgroepen. De eerste zal de Consultatiefunctie Sociaal Domein (vanuit de ggz) monitoren en duurzaam borgen. De tweede zal ingaan op het borgen van de methodiek Van signaal tot Steun: impact en

rollen van ervaringsdeskundigen, sociaal werkers en wijk GGD'ers bij Vroegsignalering en Opvolging in de wijk. Binnen alle vier methoden/maatregelen werken we vanuit de vier perspectieven van integraal werken (perspectief cliënt en huishouden, methodisch werken, organisatie en beleid) ten gunste van persoonsgerichte zorg bij mensen met een psychische kwetsbaarheid en hun naasten.

Gedurende de vier projectjaren van de KOGT volgen we cliënten en naasten die tijdens diverse gebeurtenissen in hun leven (professionele) ondersteuning hebben ontvangen. Hoe kijken zij terug op hun leven en op de ontvangen hulp? Vivienne Smit - Wolterink (onderzoeker) interviewt het komende projectjaar voor een derde keer deze cliënten en naasten. De portretten vanuit jaar 2 verwachten we na de zomer te publiceren als aanvulling op de [bestaande portretten](#).

TERUGBLIK KENNISCAFÉ ONBEGREPEN GEDRAG

Het tweede Kenniscafé Onbegrepen Gedrag heeft plaatsgevonden op maandag 30 maart in Kulthurhus in Borne. We waren vereerd met de grote interesse in het programma dat we met vele werkveldpartners hebben neergezet.

Er kwamen ongeveer 120 professionals uit diverse domeinen bijeen om te leren van en met elkaar over integraal werken. De dag was georganiseerd vanuit twee ZonMw projecten: Domeinoverstijgend samenwerken in Zorg, Veiligheid en Straff (projectleider Robbin Klein Rot) en Regionale Kenniswerkplaats Onbegrepen Gedrag Twente (projectleider Monique Engelbertink).

De dag begon met de boeiende presentatie door Erik Dannenberg die pleitte voor domeinafschaffend werken. De dag werd afgesloten door Alison de Rooij (transformatiemanager Mediant) waarbij ze aangaf hoe het Mentaal gezondheidsnetwerk Twente stappen zet om in de samenwerking tussen huisartsen, sociaal werk, ervaringsdeskundigen en ggz professionals domeinafschaffend te werken en een goede interdisciplinaire samenwerking vorm te geven. Diverse workshops zijn uitgevoerd door Trajectum (triple problematiek en LVB); Transfore (Levensloopaanpak); KOGT (vroegsignalering en opvolging in de wijk); SamenTwente (regionale aanpak suïcidepreventie); Platform Sociaal Domein (Patroonanalyse) en door Veiligheidsregio Twente + KOGT (Principe van wederkerigheid). De presentaties van de workshops zijn terug te vinden in onze TEAMS omgeving Kenniswerkplaats Onbegrepen Gedrag Twente.

Uit de evaluatie bleek dat bijna iedereen tevreden tot zeer tevreden was over de organisatie en de inhoud van de verschillende onderdelen van de dag.

“Het was een net verzorgde dag met genoeg afwisseling en momenten van ontspannen. Een helder actueel thema, dat nog sterker onder de aandacht moet worden gebracht.”

De tips voor verbetering nemen we mee naar volgend jaar wanneer het derde Kenniscafé Onbegrepen Gedrag plaatsvindt. We bedanken iedereen voor zijn inbreng en deelname!

PRODUCTEN PROJECTJAAR 2

Onze projectjaren lopen van april tot en met april (2024 – 2025 projectjaar 1, 2025 – 2026 projectjaar 2, 2026 – 2027 projectjaar 3, 2027 – 2028 projectjaar 4). We hebben dus onlangs projectjaar 2 afgerond. We werken vanuit participatief actieonderzoek waarbij we gedurende het onderzoeksjaar veranderingen in de praktijk beogen. We werken vanuit de community zodat er vanuit de drie bronnen van kennis gelijkwaardig en in nauwe samenwerking wordt samengewerkt. De drie bronnen van kennis zijn: wetenschappelijke kennis, praktijkprofessionele kennis, ervaringskennis.

Het volgende is/ wordt opgeleverd:

- Rapportage: Methodiek Principe van Wederkerigheid (i.s.m. Dimence, Mediant, Transfore, Tactus, gemeente Twenterand, gemeente Enschede, gemeente Almelo, gemeente Hof van Twente, Veiligheidsregio).
- Rapportage: Methodiek Van signaal tot Steun: impact en rollen van ervaringsdeskundigen, sociaal werkers en wijk GGD'ers bij Vroegsignalering en Opvolging in de wijk (i.s.m. gemeente Almelo, gemeente Oldenzaal, gemeente Enschede, gemeente Borne, Wijkteams Enschede, Wijk GGD Almelo/ Oldenzaal, GGDtwente, Ixta Noa, Wijkteams Enschede, Wijkkracht, Dimence, Mediant, Stichting Zelfregie Team Borne).
- Zes levensloop portretten vanuit het perspectief van cliënt of naaste. Hoe kijken deze mensen terug op hun leven en de ontvangen hulp?

Houdt onze TEAMS omgeving in de gaten om de producten van projectjaar 1 en 2 te bekijken en te gebruiken in je werk.

OPROEP AANMELDEN NIEUWE INITIATIEVEN

De inhoud van projectjaar 4 van de KOGT staat nog open. Bij deze een oproep aan de samenwerkingspartners om een praktijk of initiatief aan te melden bij de kerngroep. De kerngroep zal in afstemming met de programmacommissie besluiten of en hoe deze initiatieven binnen de KOGT opgepakt gaan worden. Omdat het projectjaar 4 ons laatste jaar is wordt er slechts 1 praktijk/ initiatief opgepakt.

Procedure aanmelding:

- Geef per criterium aan op welke wijze deze praktijk/dit initiatief tegemoet komt aan het criterium en welke inhoudelijke doelen er zijn waar de KOGT in kan ondersteunen middels praktijkgericht actieonderzoek.
- Er kan ingediend worden voor project jaar 4 > start 17 april 2027 (eindigt januari 2027).
- Dien voor maandag 26 oktober je praktijk/initiatief in via de mail: m.m.j.engelbertink@saxion.nl (Monique) en z.p.m.mascini@saxion.nl (Zita) (Word document).
- Op maandag 9 november maakt de kerngroep een concept indeling voor de invulling van projectjaar 4. Dit concept wordt in december voorgelegd aan de programmacommissie van de werkplaatsen van het lectoraat Social Work.

OPROEP INSPIRATIESESSIE

Op dinsdag 10 november van 15.30 – 17.00 uur vindt vanuit de KOGT een derde online inspiratiesessie plaats over integraal werken. Diverse sprekers presenteren kort hun praktijk/initiatief om integraal werken te versterken bij mensen met een psychische kwetsbaarheid en/of mensen die leven in kwetsbare omstandigheden. We hopen op inspirerende sessies, vergelijkbaar met vorig jaar, met een speed date als afsluiting. Als je de online inspiratiesessie wilt bijwonen, dan kan je je alvast aanmelden via [dit formulier](#). Het programma zal begin oktober bekend worden gemaakt.

We hebben al ideeën voor presentaties maar zoeken nog meer presentaties. Wil je graag jouw praktijk/ initiatief delen mail dan voor maandag 15 september naar Leonie Slots: l.slots@saxion.nl.

Je presentatie dient in te gaan op hoe je vanuit casuïstiek met onbegrepen gedrag bv. cliënten en hun huishouden centraal zet, hoe je methodische werken vormgeeft en/ of de wijze waarop jullie interdisciplinaire samenwerking vormgeeft tussen voorliggend veld, sociaal domein, ggz en ervaringsdeskundigen.

Criteria waar nieuwe initiatieven ten behoeve van de KOGT aan getoetst worden zijn

- Het doel van het initiatief (interventie, praktijk, organisatiedoel) is het stimuleren van persoonsgerichte zorg voor mensen met een psychische kwetsbaarheid en/of mensen die leven in kwetsbare omstandigheden;
- Er is een wens om integraal werken (op niveau van cliënt en zijn huishouden, methodisch werken, interprofessioneel werken en beleid) te starten of te versterken;
- Het initiatief komt ten goede aan een of meerdere stakeholders: cliënten; naasten; buurtbewoners; professionals; netwerk van organisaties;
- De KOGT wordt als kennispartner betrokken;
- De doelgroep van het initiatief omvat mensen met een psychische kwetsbaarheid en/of mensen die leven in kwetsbare omstandigheden, waarbij de KOGT streeft naar diversiteit van doelgroepen die betrokken worden in de diverse projectjaren bijvoorbeeld m.b.t. afkomst, leeftijd, sekse, cognitief vermogen, mate van bereidheid tot zorg en ondersteuning (momenteel of in het verleden) en het type ondersteuning dat geleverd wordt. Het type geleverde ondersteuning wordt bekeken vanuit de indeling: promotie, preventie en behandeling (De Lange en Braakhekke, z.d.):
 - Promotie houdt in dat beschermende factoren voor mentale gezondheid gestimuleerd worden. Het is vooral gericht op het bevorderen van mentaal welbevinden. Bijvoorbeeld door een gezonde leefomgeving, weerbaarheid en sociale steun bevorderen en mentaal vermogen vergroten. Mentaal vermogen stelt mensen onder meer in staat om hun eigen talent te ontwikkelen, om betekenisvolle relaties op te bouwen en constructief bij te dragen aan de samenleving.
 - Bij preventie worden risicofactoren voor mentale problemen teruggedrongen. Er zijn drie niveaus van preventie te onderscheiden: universele preventie (voor iedereen), selectieve preventie (voor groepen met verhoogd risico) en geïndiceerde preventie (voor individuen met problemen of verhoogd risico op problemen).
 - Tot slot kan behandeling worden ingezet.

Op te leveren producten:

Elk projectjaar wordt afgesloten met een kenniscafé, zodat de opbrengsten gedeeld en besproken worden en vanuit het geleerde nieuwe initiatieven kunnen ontstaan in andere regio's ter verdieping of verbreding. Elk projectjaar en ieder deelproject levert zijn eigen producten, verslagen en gedeelde kennis op. De vorm en type publicaties wordt met de betrokkenen (kerngroep en netwerkkring) afgestemd en bepaald op basis van de doelgroep en beoogde boodschap.

COLUMN ACHTERUIT VOETBALLEN?

Voetballers hoef je niet uit te leggen dat ze naar voren moeten spelen. Dat doen ze individueel én als team. Gaat de bal in het doel aan de overkant, dan levert dat groepseuforie, eer en euro's op!

Het lijkt erop dat in diverse maatschappelijke sectoren iets van het voetbal geleerd is. In allerlei sectorakkoorden gaat het over 'de beweging naar voren maken'. Minder behandeling, meer preventie. Van ziekte en zorg naar gezondheid en gedrag. Minder individuele voorzieningen, meer 'sociale basis'. Minder speciaal onderwijs, meer ondersteuning in de gewone scholen. Minder beschermd wonen, meer beschermd thuis. In opeenvolgende regeerakkoorden staat 'scheiden van wonen en zorg', oftewel zorg thuis in plaats van ergens opgenomen worden.

Waarom is hier in ondersteuning, jeugdhulp, onderwijs en zorg zoveel extra beleid en geld voor nodig? Zijn we te vaak 'achteruit aan het voetballen'? Ja! Laten we dit eens wat beter bekijken.

Voetballers zijn verdeeld in een eerste-, tweede- en derdelijnszorg, maar het heet anders: spitsen, middenvelders en verdedigers. Deze spelers zijn in redelijk gelijke aantallen over de lijnen verdeeld. Een 3-4-3 systeem bijvoorbeeld, met natuurlijk de keeper. Vergelijken we dit met wonen, sociaal domein, zorg en onderwijs, dan hebben

we te veel middenvelders en verdedigers, en te weinig spitsen: professionals in het gewone leven in de dorpen en wijken die niet-medicaliserend ingrijpen bij beginnende maatschappelijke ontwrichting zoals schulden, relatiebreuk, werk- of gezondheidsverlies, opvoedproblemen, schooluitval en gemeenschappen helpen elkaar te steunen. De geringe aantallen professionals in de eerstelijns (sociale basis, wijkteams, eerstelijnszorg) raken overbelast en gaan klanten/cliënten/patiënten doorverwijzen naar de tweede- en derdelijn. Daar hebben ze immers meer geld, meer tijd, meer expertise. Die lopen door dit 'achteruitvoetballen' ook vol waardoor ze wachtlijsten gaan aanleggen, waardoor het gehele spel vast begint te lopen. Als de verdedigers in het voetbal een wachtlijst van 30 seconden zouden hebben heeft de tegenstander al gescoord. In de zorg zijn wachtlijsten van maanden geen uitzondering waardoor problematiek snel erger wordt en mensen de regie over hun leven kwijtraken. Omdat we te veel professionele zorg en behandeling in de 2e en 3e lijn hebben geplaatst, is er te weinig steun in het dagelijkse leven van inwoners, leerlingen en werknemers.

Ik pleit voor een andere opstelling en een ander maatschappelijk samenspel waarbij de prikkel in het sociaal-maatschappelijke en zorgveld weer voorwaarts gericht wordt. Eerstelijnsprofessionals moeten leren: Niet doorverwijzen, maar waar nodig expertise erbij halen. De tweede- en derdelijns professionals moeten leren: Niet de casus overnemen, maar de eerstelijns steunen.

De keeper-specialist overziet het hele spel en geeft zijn collega's aanwijzingen om de bal voorin te houden. Helaas hebben we in de zorg eigenlijk geen team, maar afzonderlijke instanties met eigen domeinen, doelgroepen, belangen, geldpotjes en toezichthouders. En dán heb je dus bakken beleid en geld nodig om het geheel nog een beetje horizontaal en verticaal te laten samenspelen.

We zullen veel opnieuw moeten uitvinden. De professionals herpositioneren en bevrijden van de hokjes/vakjes om hen in een beter en voorwaarts gericht teamspel te brengen, samen met de inwoners. Dat vraagt een complete herinrichting van de bekostiging van sociaal domein en zorg. Want je krijgt immers niet wat je wilt, maar wat je betaalt.

Erik Dannenberg, juni 2026,
Zelfstandig (organisatie)adviseur
www.erikdannenbergnl.nl

TER INFORMATIE: SAMENWERKINGSPARTNERS KOGT

Samenwerkingspartners

Gemeente Almelo, gemeente Hengelo, gemeente Enschede, gemeente Oldenzaal, Mediant, Dimence Groep, Wijkkracht, Ixta Noa, Zelfregieteam Borne, Tactus, Avedan, St. Domijn, RIBW Overijssel, GGD Twente, Surplus, Dimence, Humanitas Onder Dak, Aveleijn, Menzis, Saxion lectoraten: lectoraat Businessmodels, lectoraat Smart Health, lectoraat Social Work.

Netwerkcirkel leden

Annie de Jong (inbreng ervaringen als buurtbewoner), Nancy Pierik (inbreng ervaringskennis), Jade Rollof (inbreng familie ervaringskennis), Ben van der Weide (inbreng familie ervaringskennis Zelfregieteam Borne), Inge Lucas (ervaringsdeskundige Dimence), Lisa Hurkens (coördinator ervaringsdeskundigheid Mediant).

rogrammacommissie

Diverse organisaties vanuit drie werkplaatsen nemen deel aan deze programmacommissie. De andere twee werkplaatsen zijn Werkplaats Sociaal Domein Twente (WSDT) en Kenniswerkplaats Jeugd.

Leden vanuit KOGT zijn: Michele Ruyten (Tactus), Alison de Rooij (Mediant) en Monique Engelbertink (Saxion). Anja Hofman (Gemeente Enschede) en Denise Bosma (Ixta Noa) zijn aangesloten vanuit WSDT en KOGT.

Kerngroepleden

Anja Hofman, *beleidsadviseur Gemeente Enschede*
Alison de Rooij, *transformatiemanager Mediant*
Denise Bosma, *coördinator externe projecten regio Twente Ixta Noa*
Gwendolyn Burgman, *manager Wijkkracht Hengelo*
Zita Mascini, *onderzoeker lectoraat Smart Health Saxion*
Monique Engelbertink (*tevens projectleider KOGT*), *associate lector Betekenis Geven & Herstellen lectoraat Social Work Saxion*

Onderzoekers Saxion

Netwerkcoördinatoren en onderzoekers Ellen Oosterkamp en Zita Mascini, onderzoeker Leonie Slots en Vivienne Smit - Wolterink.

Verbindingsofficieren Saxion

Marjolein Hemel – Campschreur (opleiding Social Work Saxion)
Peter Pierik (AD Ervaringsdeskundigheid)
Dieuwke De Velde (Minor Verward Gedrag Saxion)
Monique Engelbertink (leergang Familie Ervaringsdeskundigheid)